

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

ASSE-KROKEGEMSEWEG 22, 2013 – 2013/099 **(PROV. VLAAMS-BRABANT)**

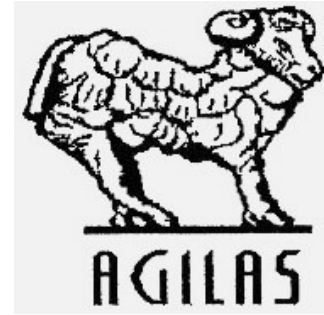
RAPPORTEN AGILAS VZW – 2013/1

Kristine MAGERMAN

Steven SAERENS

Asse
2013

AGILAS VZW
Vrijthout 13 - 1730 Asse
[T] 0478/77.95.20
[M] agilasvzw@hotmail.com
[W] www.agilas.be
Bank: 734-0164722-25
Ondernemingsnummer: 422.882.980.
BTW: niet BTW-plichtig

ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING

ASSE-KROKEGEMSEWEG 22, 2013 – 2013/099

(PROV. VLAAMS-BRABANT)

RAPPORTEN AGILAS VZW – 2013/1

Kristine MAGERMAN

Steven SAERENS

Asse
2013

Wettelijk depot: D/2013/11998/1

Figuur omslag: Zicht op de sleuf vanuit het westen.

© Agilas vzw, Vrijthout 13, 1730 Asse.

- Foto's: Kristine Magerman – Agilas vzw, tenzij anders vermeld.
- Plannen: Steven Saerens – Agilas vzw, tenzij anders vermeld.
- Determinaties: Kristine Magerman en Steven Saerens – Agilas vzw.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Agilas vzw aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL	- 4 -
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET TERREIN	- 6 -
INLEIDING	- 8 -
CORPUS	- 9 -
1. Projectgegevens	- 9 -
1.1. Afbakening onderzoeksgebied	- 9 -
1.2. Aanleiding en gevolgde procedure	- 11 -
1.3. Opgravingsploeg	- 11 -
1.4. Doelstellingen	- 12 -
1.5. Onderzoeksmethodiek	- 12 -
1.6. Beperkingen	- 12 -
1.7. Weersomstandigheden	- 13 -
2. Landschappelijke situatie	- 14 -
2.1. Geografische situering	- 14 -
2.2. Topografische situering	- 14 -
2.3. Hydrografie	- 15 -
2.4. Bodemkundige en geologische situering van de site	- 16 -
3. Historiek van het archeologisch onderzoek in de vicus van Asse	- 18 -
3.1. De eerste stappen	- 18 -
3.2. Meer aandacht voor Gallo-Romeins Asse	- 18 -
3.3. Het eerste systematisch onderzoek	- 18 -
3.4. Een nieuw elan voor het archeologisch onderzoek (Fig. 11)	- 19 -
4. Gekende historische en archeologische waarden van het onderzoeksperceel	- 22 -
4.1. Asse, geschiedenis van een Romeinse en een vroegmiddeleeuwse nederzetting	- 22 -
5. Resultaten van het archeologisch vooronderzoek	- 27 -
5.1. Inventaris	- 27 -
5.1.1. Grondplan (Fig. 13)	- 27 -
5.1.2. Sporenlijst	- 28 -
5.1.3. Materiaallijst	- 29 -
5.2. Analyse en interpretatie	- 30 -
5.2.1. Algemeen	- 30 -
5.2.2. Overzicht van de analyseresultaten van de aangetroffen sporen	- 30 -
5.2.3. Analyse van de sporen uit de Romeinse periode	- 31 -
5.2.4. Algemene analyse van het archeologisch materiaal	- 34 -
5.2.5. Terreinopbouw	- 34 -
5.3. Synthese	- 35 -
5.4. Besluit	- 35 -
6. Waardering van de resultaten	- 36 -
7. Aanbevelingen bij toekomstige bodemingrepen	- 36 -
7.1. Vervolgonderzoek	- 36 -
7.2. Aandachtspunten op inhoudelijk vlak	- 36 -
8. Bibliografie	- 37 -
8.1. Publicaties	- 37 -
8.2. Internet	- 38 -
8.3. Niet gepubliceerde informatie	- 38 -
ANNEX	- 39 -
9. Bijlagen	- 39 -

9.1. Bijlage I: Materiaallijst.....	- 39 -
9.2. Bijlage II: Fotolijst	- 41 -
9.3. Bijlage III: Lijst profieltekeningen.....	- 42 -
9.4. Bijlage IV: Stalen	- 42 -
9.5. Bijlage V: Lijst grondplannen.....	- 42 -
9.6. Bijlage VI: Opgravingsplan op schaal	- 42 -
9.7. Bijlage VII: Sporenlijst (inventaris + analyse).....	- 43 -

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET TERREIN

Opgraving X	Prospectie
Vergunningsnummer:	2013/099
Datum aanvraag:	04/03/2013
Naam aanvrager:	Kristine Magerman
Naam site:	Asse-Krokegemseweg 22.

Gemeente: Asse

Plaats: Asse-Krokegemseweg 22

Toponiem: Kalkoven

Provincie: Vlaams-Brabant

Eigenaars: Dhr. en mevr. Jos Van Limberghen en Pascale Sanders

Uitvoerder: Agilas vzw
Vrijthout 13
1730 Asse

Projectverantwoordelijke: Steven Saerens, penningmeester Agilas vzw

Terreinverantwoordelijke: Kristine Magerman

Assistent-archeoloog: Niet van toepassing

Arbeiders: Niet van toepassing

Vrijwilligers Steven Saerens

Bevoegd gezag: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Agentschap Onroerend Erfgoed, Vlaams-Brabant
Mevr. Els Patrouille
Dirk Boutsgebouw
Diestsepoort 6, bus 94
3000 Leuven

Administratief nummer opgravingsvergunning: 2013/099

Locatie onderzoeksgebied: Het betrokken perceel situeert zich tussen de Krokegemseweg in het oosten en de Nerviërsstraat in het westen.

X/Y Lambert 72-coördinaten: Punt 1: 137468 – 178628
Punt 2: 137454 – 178622
Punt 3: 137450 – 178630

Omvang onderzoekszone: 19,44 m² (oppervlakte sleuf)

Kadastrale gegevens: Asse, 2° Afdeling, Sectie B, Blad 1, perceel 82E2

Periode van uitvoering terreinwerk: 4 maart 2013

Archeologische perioden: Romeinse periode

Complextype: Romeinse nederzetting (vicus)

Beheer en plaats opgravingsdocumentatie: Agilas vzw, Vrijthout 13, 1730 Asse
Depot Agilas vzw, Z5 Mollem 30, 1730 Asse

De documentatie bestaat uit een materiaallijst (Bijlage I), een fotolijst van de aanwezige fotodatabank (Bijlage II), een lijst van de profieltekeningen (Bijlage III), een overzicht van de genomen stalen (Bijlage IV), een lijst van de grondplannen (Bijlage V), een opgravingsplan (Bijlage VI) en een uitgebreide sporenlijst (Bijlage VII). Het opgravingsdagboek wordt bewaard op het depot van Agilas vzw.

Beheer en plaats vondsten: Depot Agilas vzw, Z5 Mollem 30, 1730 Asse

Contact Kristine Magerman: E-mail: kristine.magerman@telenet.be

Tel.: 0474/29.95.67

INLEIDING

Op basis van een gedelegeerde machtiging van het Agentschap Onroerend Erfgoed kon Agilas vzw, onder leiding van Kristine Magerman, op 4 maart 2013 een toevalsvondst van enkele kuilen en bijhorend archeologisch materiaal uit de Romeinse periode registreren en opgraven. Deze vondsten kwamen aan het licht toen de eigenaar in zijn tuin een sleuf liet graven om een waterlek op te sporen.

Dit verslag past in de reeks van interne verslagen die Agilas vzw uitgeeft na het beëindigen van een opgraving of een prospectie met ingreep in de bodem. Het publiceren van de resultaten in een verslag, binnen een redelijke termijn na het uitvoeren van het veldwerk, is bovendien een verplichting bij het verkrijgen van een vergunning van het Agentschap Onroerend Erfgoed.

Exemplaren van dit verslag zullen eveneens worden overgemaakt aan alle betrokken partijen:

- het Agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Overheid – Brussel, dhr. Steven Mortier.
- het Agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Overheid – buitendienst Vlaams-Brabant, dhr. Marc Brion en mevr. Els Patrouille.
- het Agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Overheid – Afdeling Inventariseren en Beschermen, dhr. Geert Vynckier.
- het Agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Overheid – Afdeling Inventariseren en Beschermen, de diensten van de Centraal Archeologische Inventaris (CAI).
- de provincie Vlaams-Brabant, dienst Cultuur, mevr. Hadewijch Degryse, en het provinciaal documentatiecentrum.
- de gemeente Asse, dienst Ruimtelijke Ordening, dhr. Marc Mattens.
- de gemeente Asse, dienst Cultuur, mevr. Katelijn Ringoot, en schepen van cultuur, toerisme en erfgoed, dhr. Geert Heyvaert.
- de eigenaars van het perceel, dhr. Jos Van Limberghen en mevr. Pascale Sanders.
- Agilas vzw, Steven Saerens en Kristine Magerman.
- het wettelijk depot van de Koninklijke Bibliotheek van België.

Via deze weg willen wij alle bovenstaande personen en instellingen van harte danken voor hun bereidwillige medewerking.

Kristine MAGERMAN en Steven SAERENS
Agilas vzw, Vrijthout 13, 1730 Asse

CORPUS

1. Projectgegevens

1.1. Afbakening onderzoeksgebied

Het betrokken perceel bevindt zich in de provincie Vlaams-Brabant, gemeente Asse (Fig. 1), te Krokegemseweg 22 (kadaster Asse, afdeling 2, sectie B, nummer 82 E2) (Fig. 3). Asse ligt in het centrum van de driehoek die gevormd wordt door de steden Brussel – Aalst en Dendermonde (Fig. 2). De huidige gemeente ontstond op 1 januari 1977 door de samenvoeging van Asse, Bekkerzeel, Kobbegem, Mollem, Relegem en Zellik.

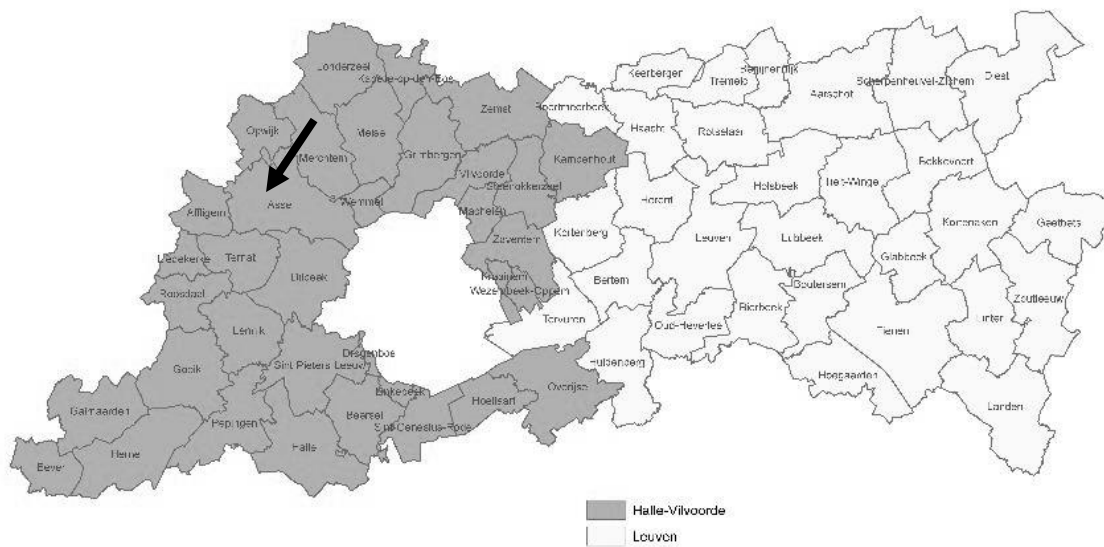

Fig. 1: Situering van Asse binnen de provincie Vlaams-Brabant (© <http://www.vlaamsbrabant.be>).

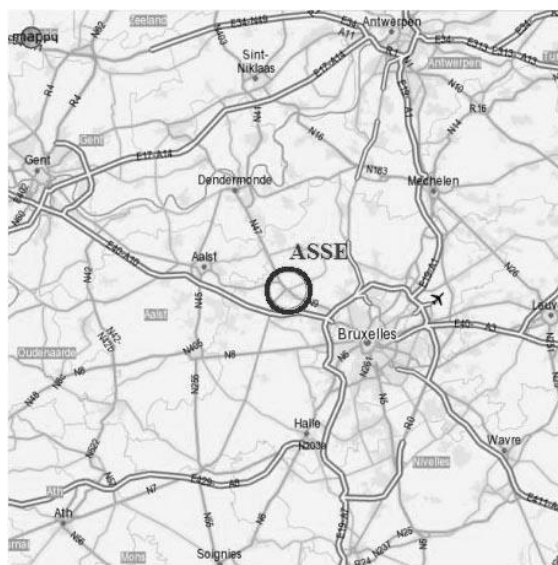

Fig. 2: Situering van de gemeente Asse in het centrum van de driehoek gevormd door Dendermonde, Aalst en Brussel (© <http://www.mappy.be>).

Fig. 3: Inplanting van het onderzoekspersceel (groen) en de opgravings sleuf (blauw) op het Grootchalig referentiebestand (GRB) (© <http://www.mappy.be>).

Het onderzoekspersceel sluit in noordelijke richting aan op de percelen die in 2007 langsheen de Krokegemseweg/Mergelweg onderzocht werden. Onmiddellijk ten zuiden van het betrokken persceel bevinden zich de terreinen van de Regie der Gebouwen die in 2008 en in 2010 onderzocht werden en waar in mei 2013 opnieuw archeologisch onderzoek gepland is (Fig. 4).

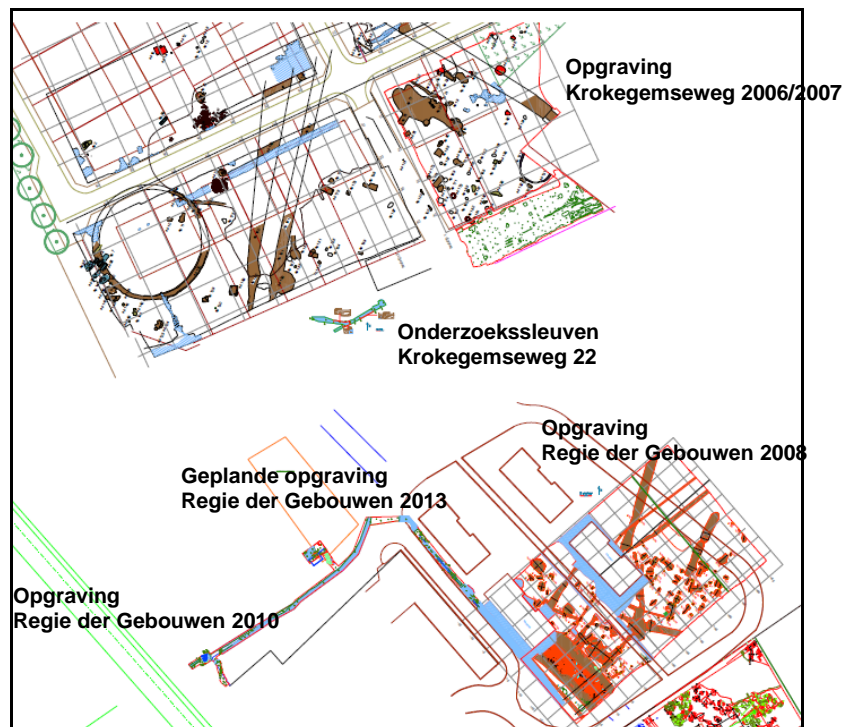

Fig. 4: Situering van de onderzoekssleuf ten opzichte van de opgravingen in 2007 en 2008/2010/2013.

1.2. Aanleiding en gevolgde procedure

Om een lek in de nutsleidingen op te sporen, liet de eigenaar van het perceel een sleuf graven in zijn tuin (Fig. 5). Kristine Magerman en Steven Saerens van Agilas vzw, de archeologische vereniging van Asse, merkten deze bodemingreep op en stelden vast dat hierbij Romeinse sporen doorsneden waren. Op de afvalhopen werden Romeins aardewerk en dakpannen aangetroffen.

Fig. 5: Zicht op de sleuf vanuit het westen.

Omdat het hier een toevalsvondst betrof, werd mev. Els Patrouille, erfgoedconsulente bij het Vlaams Agentschap Onroerend Erfgoed – buitendienst Vlaams-Brabant, op de hoogte gebracht. Zij verwittigde dhr. Steven Mortier, erfgoedconsulent bij het Vlaams Agentschap Onroerend Erfgoed in Brussel en verantwoordelijk voor de opgravingsvergunningen. Hij besliste om deze vondsten als een officiële vondstmelding te laten registreren. Samen met dhr. Geert Vynckier, die bij de Vlaamse Overheid verantwoordelijk is voor de vondstmeldingen, werd er beslist dat Agilas vzw, onder leiding van archeologe Kristine Magerman, de registratie van de vondstmelding via een officiële machtiging op zich nam.

1.3. Opgravingsploeg

Het archeologisch onderzoek werd uitgevoerd onder de verantwoordelijkheid van Kristine Magerman, archeologe van Agilas vzw, en met behulp van Steven Saerens, vrijwilliger bij Agilas vzw.

1.4. Doelstellingen

Het opzet van deze opdracht bestond er in om de aanwezige archeologische resten te registreren en te bergen zodat de sleuf door de eigenaar opnieuw gedicht kon worden.

Dit rapport heeft als doel een overzicht te geven van de archeologische sporen (inventaris), deze te analyseren en te interpreteren (analyse) en ze ten slotte te kaderen binnen de kennis die er op dit ogenblik bestaat van Romeins Asse (synthese). Het verslag eindigt met een besluit en enkele aanbevelingen voor eventueel vervolgonderzoek in het kader van de bouw van een nieuwe woning op dit perceel.

1.5. Onderzoeksmethodiek

De sleuf had een totale lengte van 24,30 m en een breedte van gemiddeld 0,80 m. In totaal werd een oppervlakte van 19,44 m² archeologisch geregistreerd (Fig. 6).

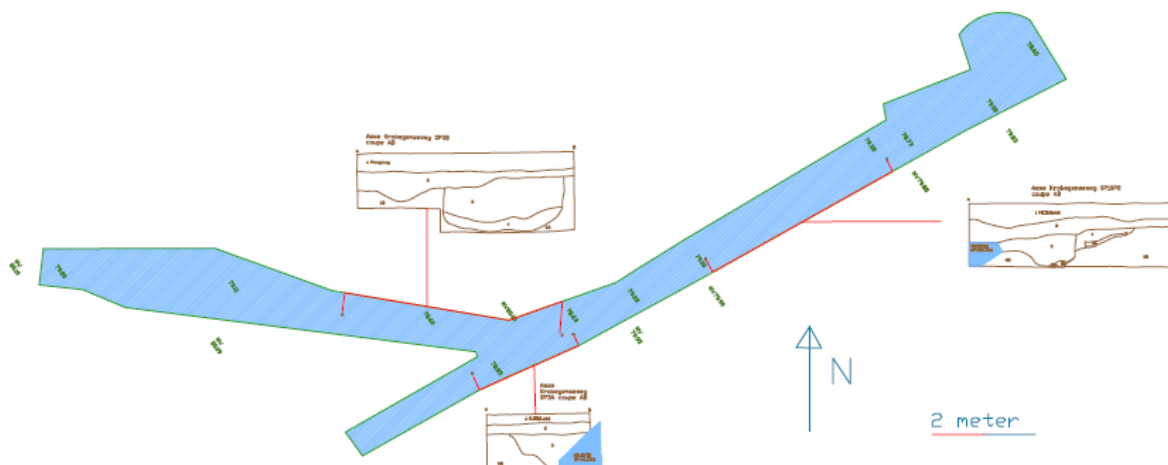

Fig. 6: Algemeen overzicht van de opgravings-sleuf en de aangetroffen kuilen uit de Romeinse periode.

De registratie bestond uit het inmeten van de sleufwanden met behulp van een Total Station, het opkuisen van de sleufwanden ter hoogte van de zichtbare archeologische sporen, het fotograferen en intekenen van de profielwanden en het inzamelen van de vondsten.

1.6. Beperkingen

Binnen het kader van een werfbegeleiding dient er altijd rekening gehouden te worden met de werf als dusdanig. Een archeoloog kan enkel registreren wat zichtbaar is binnen de aangelegde sleuven of werkputten. In dit geval hadden die slechts een zeer beperkte breedte en diepte.

Een registratie van de sporen in het vlak was niet mogelijk wegens de aanwezigheid van de nutsleidingen op de bodem van de sleuf. De aanwezige sporen konden daardoor enkel in de profielwanden gefotografeerd en ingetekend worden.

Tenslotte werd een gedeelte van de sleuf door de eigenaar opnieuw opgevuld met losse grond. Deze losse grond werd tijdens de archeologische opvolging enkel verwijderd op die plaatsten waar een archeologisch spoor in het profiel zichtbaar was.

1.7. Weersomstandigheden

Het weer tijdens het terreinwerk was droog en zonnig zodat de waarnemingen en registraties maximaal konden gebeuren.

2.3. Hydrografie

Het onderzoeksperceel is gelegen tussen de Kleine Wijtsbeek in het westnoordwesten en de Broekebeek in het zuidwesten. Het Kalkovenplateau vormt de waterscheiding tussen het Denderbekken in het zuidwesten en het Beneden Scheldebekken in het noordoosten (Fig. 8).

Fig. 8: Uittreksel van de hydrografische kaart van Asse met de aanduiding van het onderzoeksperceel en de bijhorende legende (© <http://www.agiv.be>).

2.4. Bodemkundige en geologische situering van de site

Asse bevindt zich op de noordelijke grens van het Brabants leemplateau op de grens van twee landschappelijke streken: het zandleemlandschap en het leemlandschap. Het huidige reliëf wordt gekenmerkt door talrijke heuveltoppen en steile hellingen waarvan de ondergrond meestal bestaat uit Tertiaire, kleiige lagen die bedekt zijn door een dik pakket lemig sediment van eolische oorsprong. Op de plateaus en de hellingen komen open leemkouters voor. Op de plaatsen die minder tegen erosie beschermd zijn, werden de Tertiaire lagen aan de oppervlakte gebracht. In de omgeving van de vicus dagzomen lagen uit het Lediaan, met de gekende Balegemse kalkzandsteen, het ijzerrijke Diestiaan, slechts in beperkte mate aanwezig in de onmiddellijke omgeving van de vicus en de formatie van Maldegem met de klei van Asse. De relatief grote vetheid en taatheid maken deze klei uitermate geschikt om te boetseren. Recent onderzoek laat echter vermoeden dat de pottenbakkers in Romeins Asse wellicht de klei van Sint-Huibrechts-Hern gebruikten voor de productie van aardewerk.¹

Op bodemkundig vlak bevindt de site aan de Krokegemseweg zich op leembodems van het type Aba 1, dit zijn droge leembodems met een textuur B-horizont en in beperkte mate matig natte leembodems met een textuur B-horizont (Fig. 9).

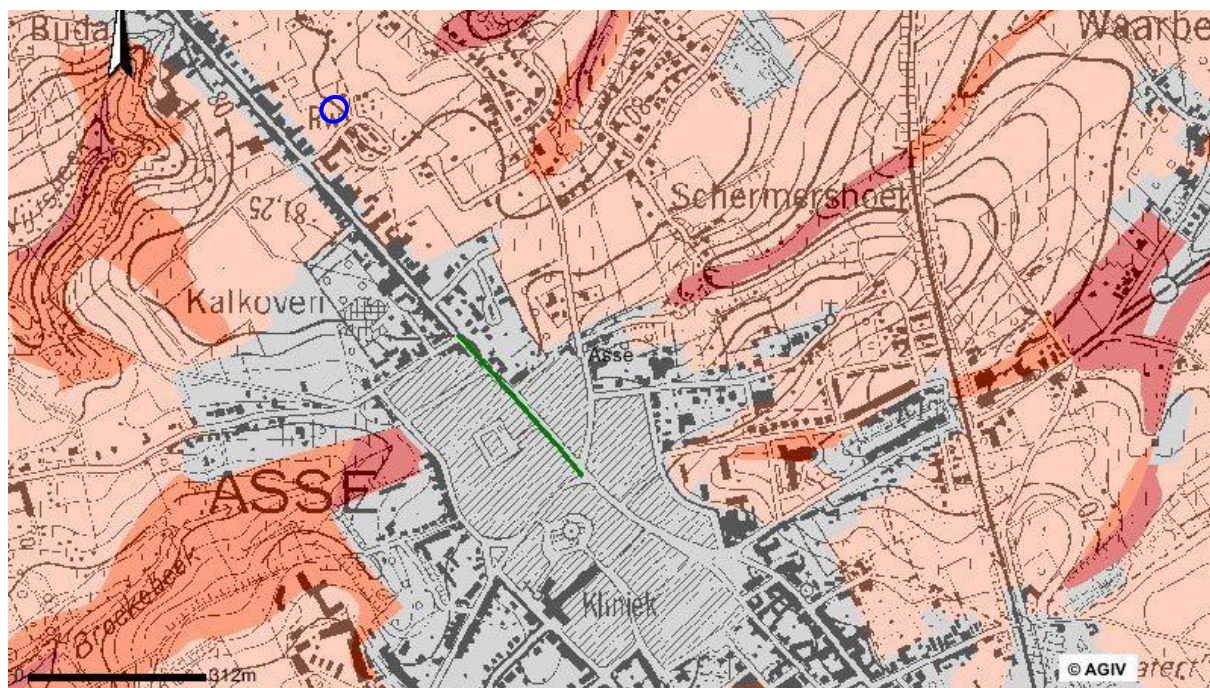

Fig. 9: Uittreksel van de bodemkaart van Asse met aanduiding van het opgravingsterrein aan de Krokegemseweg (© <http://www.agiv.be>).

De geologische ondergrond op de Kalkoven bestaat uit leem waaronder zich een 60 cm dik pakket rolkeien bevindt. Recent onderzoek doet vermoeden dat de kiezels gevormd werden door een Kwartaire rivierterrasafzetting.² Hieronder bevinden zich de Tertiaire lagen waarvan het bovenste pakket bestaat uit de formatie van Sint-Huibrechts-Hern (Fig. 10). Deze laag bestaat uit zand,

¹ Magerman en Saerens: ongepubliceerde informatie.

² Dhr. E. Crick en mevr. K. De Nil, mondelinge informatie.

zandhoudende klei en een basislaag bestaande uit rolkeien. Deze formatie vormt de overgang tussen het laatste Eoceen en het jongere Oligoceen. Onder de formatie van Sint-Huibrechts-Hern bevindt zich de formatie van Maldegem die opgedeeld kan worden in het lid van Zomergem, het lid van Buisputten, het lid van Onderdale, het lid van Ursel, het lid van Asse (klei) en het lid van Wemmel (zand).

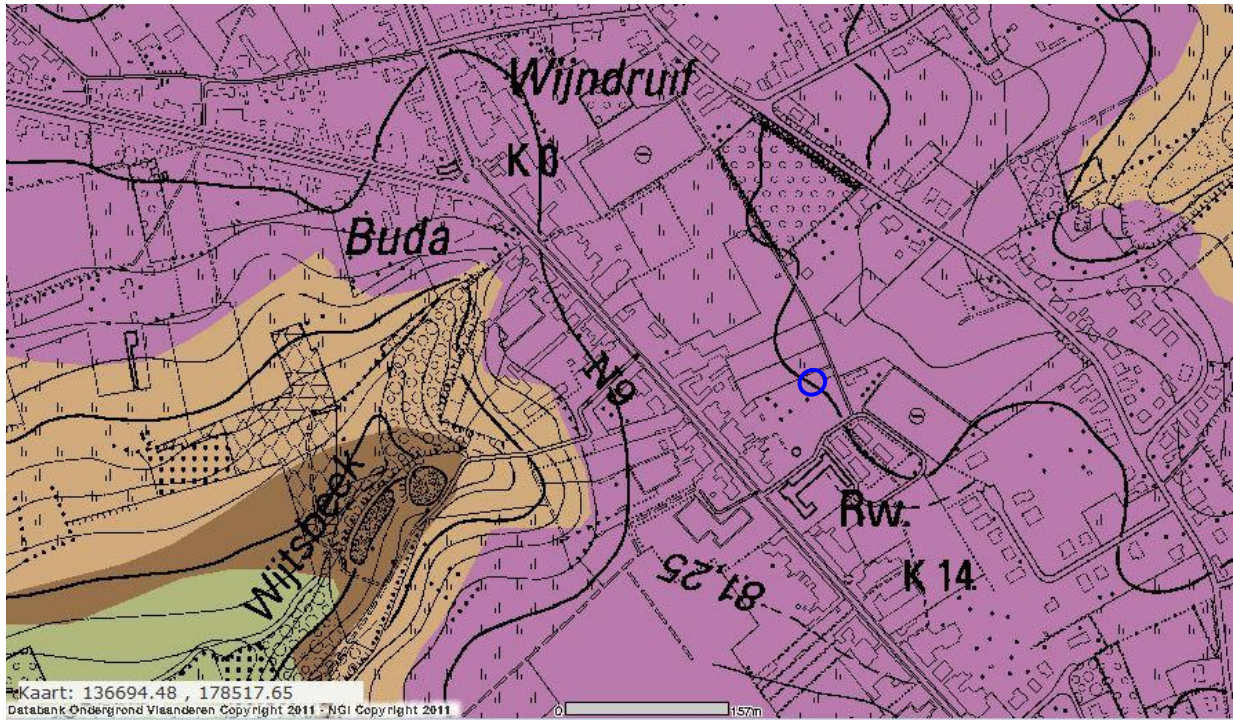

Fig. 10: Uittreksel van de Databank Ondergrond Vlaanderen met de aanduiding van het onderzoeksperceel.
Legende: paars: Formatie van Sint-Huibrechts-Hern, oker: Lid van Onderdale, bruin: Lid van Ursel, groen: lid van Wemmel (de leden vormen samen de Formatie van Maldegem) (© <http://www.dov.vlaanderen.be>).

3. Historiek van het archeologisch onderzoek in de vicus van Asse

3.1. De eerste stappen

De gemeente Asse is reeds lang gekend als een vindplaats van Gallo-Romeins materiaal. De eerste getuigenissen van Romeinse vondsten vinden we terug in het werk *Donationum Belgicarum Libri II* van A. Miraeus uit 1629³ en in het werk van Priester G. Boucher uit 1655.⁴ Bij de aanleg van de steenweg Gent-Brussel in 1704 vond men enkele Romeinse munten. Hiervan werd er voor het eerst melding gemaakt door Van Gestel in 1725.⁵ In 1757 publiceerde De Cantillon de vondst van Romeinse munten bij de aanleg van de Steenweg Asse-Edingen in 1717.⁶

3.2. Meer aandacht voor Gallo-Romeins Asse

Het is pas in de 19de eeuw dat Romeins Asse meer aandacht kreeg. Zo vond Galesloot bij prospecties aan de wal rond de *Borgstad* een bronzen haarspeld. Omdat Galesloot geen toestemming bekam van de betrokken landeigenaars kon hij geen opgravingen verrichten. Wel wekte hij de belangstelling op van A. Crick, een plaatselijke notaris. Deze slaagde er wel in om opgravingen te laten uitvoeren van 1830 tot 1840. Daarbij kwam er, vooral op de Kalkoven, veel Romeins materiaal aan het licht. Ook rechter Van Innes, eveneens een plaatselijke, geïnteresseerde amateur, bezat een hele collectie Romeinse voorwerpen. Beide verzamelingen zijn verloren gegaan. De twee zonen van A. Crick, P. en V. Crick, woelden in de jaren 1871 tot en met 1874, en in 1877, grote delen van de site om. Daarbij kwamen 50 pijparden paardenbeeldjes, 150 munten, bronzen beeldjes en aardewerk aan het licht. De verzameling van V. Crick werd overgedragen aan M. De Clippele die een groot gedeelte van de collectie in 1920 aan het stedelijk museum van Aalst schonk. Door het verloren gaan van alle documenten over de opgravingen van vóór 1950, is het niet meer mogelijk ook maar iets te zeggen over de hierbij aangetroffen structuren van de vicus, ondanks de rijkdom aan archeologisch materiaal die deze eerste opgravingen opleverden.⁷

3.3. Het eerste systematisch onderzoek

Het eerste systematische onderzoek in Romeins Asse vond plaats in 1950 onder leiding van J. Mertens. Hij wilde vooral een beter inzicht krijgen in het wegennet rond de vicus.⁸

Naar aanleiding van de vondst van drie Romeinse brandgraven werden er op een perceel langsheen de Putbergstraat in 1970 opgravingen gedaan door de heemkundige kring *Ascania*, echter zonder veel resultaat.⁹

In het begin van de jaren '70 werd er opnieuw onderzoek verricht, ditmaal op de Borgstad door M.E. Mariën en het archeologische genootschap *Romana*.

³ Miraeus 1629: 225.

⁴ Bucherius 1655: 31.

⁵ Van Gestel 1725: 150.

⁶ De Cantillon 1757: 97.

⁷ Scheltens 1981: ten geleide.

⁸ Mertens 1951a: 132-136; Archief van de voormalige Nationale Dienst voor Opgravingen. Opgravingen Mertens Asse.

⁹ Scheltens 1981: ten geleide.

In de herfst van 1977 stootte dhr. Slos bij het graven van een stortput op witte steen. De heemkundige kring stelde een onderzoek in dat leidde tot het vinden van een Romeinse baan met zijgrachten. In 1977 maakte Ascania enkele proefsleuven op het terrein van dhr. Slos. Bij die opgravingen kwam er opnieuw een gedeelte van een Romeinse weg aan het licht.¹⁰

Bij de aanleg van een parking voor de Colruyt in 1978 werd er een noodopgraving uitgevoerd door Ascania die enkele interessante sporen opleverde.¹¹

Bij de inplanting van nutsleidingen op zijn perceel vond dhr. Rochette in 1979 een aantal Romeinse scherven, een kookpot en beenderen.¹²

In 1978 had toenmalige BTK-archeologe mevr. Scheltens de leiding over verschillende opgravingen in Asse. Op verschillende percelen liet zij sleuven graven waarbij heel wat Romeins materiaal aan het licht kwam.¹³

In de periode 1981-1990 voerde de archeologische amateurvereniging Agilas, in samenwerking met verschillende archeologen (H. Robberecht, T. de Clippele, M. Meganck en P. Geubels) enkele opgravingen uit in Asse.¹⁴

Tussen 1990 en 2005 viel het archeologisch onderzoek in Asse helemaal stil ondanks het feit dat er binnen het areaal van de Romeinse nederzetting nog grote bouwwerken uitgevoerd werden. Vermoedelijk ging hierbij heel wat waardevolle informatie verloren.

3.4. Een nieuw elan voor het archeologisch onderzoek (Fig. 11)

Vanaf **2006** kwam er verandering. In dit jaar vonden er twee opgravingen plaats. In juli en augustus voerde Agilas o.l.v. Kristine Magerman een opgraving uit op een perceel langsheen de Nerviërsstraat waarbij de uitbraaksporen van een stenen fundering van een gebouw uit de Romeinse periode onderzocht werden.¹⁵ In oktober en november leidde Dirk Pauwels de opgraving van het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed (VIOE) op een perceel aan de Krokegemseweg.¹⁶

In **2007** voerde de Onderzoekseenheid Archeologie van de KU Leuven een grootschalig archeologisch onderzoek uit langsheen de Krokegemseweg in Asse. De directe aanleiding voor deze opgraving waren de plannen van Villabouw Francis Bostoen om op deze gronden een nieuwe verkaveling in te planten. Het onderzoek leverde heel wat sporen op die met de Romeinse nederzetting van Asse in verband gebracht konden worden waaronder de afwateringsgrachten van de Romeinse baan richting Rumst, talrijke kuilen gevuld met nederzettingsafval, smalle greppels, een V-vormige gracht die mogelijk in verband gebracht kan worden met de afbakening van de nederzetting, een cirkelvormige spitsgracht met een diameter van meer dan 30 m die mogelijk het restant vormt van een tumulus, een goed bewaard pottenbakkersatelier en een (laat-Romeins) dumppakket bestaande uit drie grote dakpanconcentraties. Uit de Merovingische periode dateerden acht graven.¹⁷

¹⁰ Scheltens 1981: 48-52.

¹¹ Scheltens 1981: 53-54.

¹² Scheltens 1981: 51.

¹³ Michiels 2001: 36.

¹⁴ Michiels 2001: 42-49.

¹⁵ Magerman 2008.

¹⁶ Pauwels 2007: z.p.

¹⁷ Magerman, Lodewijckx, Pede 2008.

In **2008** werd de inplanting van het nieuw gebouw van de Federale Politie aan de Nerviërsstraat 60 voorafgegaan door een archeologisch onderzoek. Ook de tweede fase van de werkzaamheden, de aanleg van de nutsleidingen, werd in november **2010** archeologisch opgevolgd. De belangrijkste resultaten op deze percelen waren een geplaveide Romeinse weg, een pottenbakkersoven uit het derde kwart van de 1ste eeuw n.C., een groot aantal greppels en grachten, talrijke kuilen gevuld met nederzettingsafval en de restanten van een laat-Romeinse dempingslaag (*dark earth*).¹⁸

Naar aanleiding van de inplanting van een nieuwe verkaveling met 18 bouwloten, twee appartementsgebouwen en de bijhorende wegeniswerken en nutsleidingen, voerde de Onderzoekseenheid Archeologie van de KU Leuven in samenwerking met Agilas vzw tussen april **2009** en juni **2010** en in mei en juni **2012** een grootschalig vlakdekkend onderzoek uit. Tijdens dit onderzoek kwamen een groot aantal sporen en structuren aan het licht die verband houden met de Romeinse nederzetting: minimum vijf gebouwen met een stenen fundering, drie waterputten, een deel van een geplaveide Romeinse weg (die reeds eerder aangetroffen werd op het perceel van dhr. Slos), een pottenbakkersoven, een *enclos* bestaande uit verschillende grachten, de zogenaamde *dark earth*, talrijke grachten en greppels en een 1000-tal kuilen die in een secundaire fase opgevuld werden met nederzettingsafval.¹⁹

Op één van de aanpalende percelen, gelegen langsheen de Nerviërsstraat 54-56, vond tussen 19 juli 2010 en 6 augustus **2010** een opgraving plaats. Het onderzoek werd uitgevoerd door Agilas vzw in samenwerking met de Onderzoekseenheid Archeologie van de KU Leuven. Aanleiding hier waren de plannen voor de bouw van een appartement met bijhorend terras, tuin en garages. Hierbij kwamen opnieuw resten van een stenen gebouw aan het licht.²⁰

In oktober **2012** voerde Agilas vzw een archeologisch vooronderzoek uit op een perceel langsheen de Kalkoven, in de zuidoostelijke zone van de Romeinse nederzetting. Ook hier kwamen verschillende sporen en archeologisch materiaal aan het licht uit de Romeinse periode. Op basis van dit onderzoek kon voor het eerst op basis van materiële bewijzen de grens van de vicus in zuidelijke richting worden uitgebreid.

Al deze opgravingen zorgden voor een continuïteit in het archeologisch onderzoek binnen de noordoostelijke rand van de Romeinse nederzetting van Asse tussen 2006 en 2013 (Fig. 5).

¹⁸ Magerman, Lodewijckx, Pede en Van de Vijver 2011.

¹⁹ De uitwerking en bijhorende rapportage van dit onderzoek is momenteel nog volop aan de gang zodat in dit verslag nog geen verdere uitspraken gedaan kunnen worden wat betreft interpretaties en faseringen.

²⁰ Magerman, De Beenhouwer en Van Couwenberghe 2011.

Fig. 11: Overzicht van de noordoostelijke rand van de Romeinse nederzetting met de aanduiding van de voorbije opgravingen: 1) Asse-Nerviërsstraat 27 (2006, Llyda), 2) Asse-Krokegemseweg (2006-2007, Bostoën), 3) Asse-Nerviërsstraat 60, fase 1 (2008, Regie der Gebouwen), 4) Asse-Nerviërsstraat 32-40, fase 1 (2009-2010, Rybelco) en fase 2 (2012, Rybelco), 5) Asse-Nerviërsstraat 54-56 (2010, De Meyts) en 6) Asse-Nerviërsstraat 60, fase 2 (2010, Regie der Gebouwen) (© Dienst Luchtsteun Federale Politie).

4. Gekende historische en archeologische waarden van het onderzoeksperceel

4.1. Asse, geschiedenis van een Romeinse en een vroegmiddeleeuwse nederzetting

In de Romeinse behoorde Asse tot het noordelijk deel van de Civitas Nerviorum (Fig. 12).

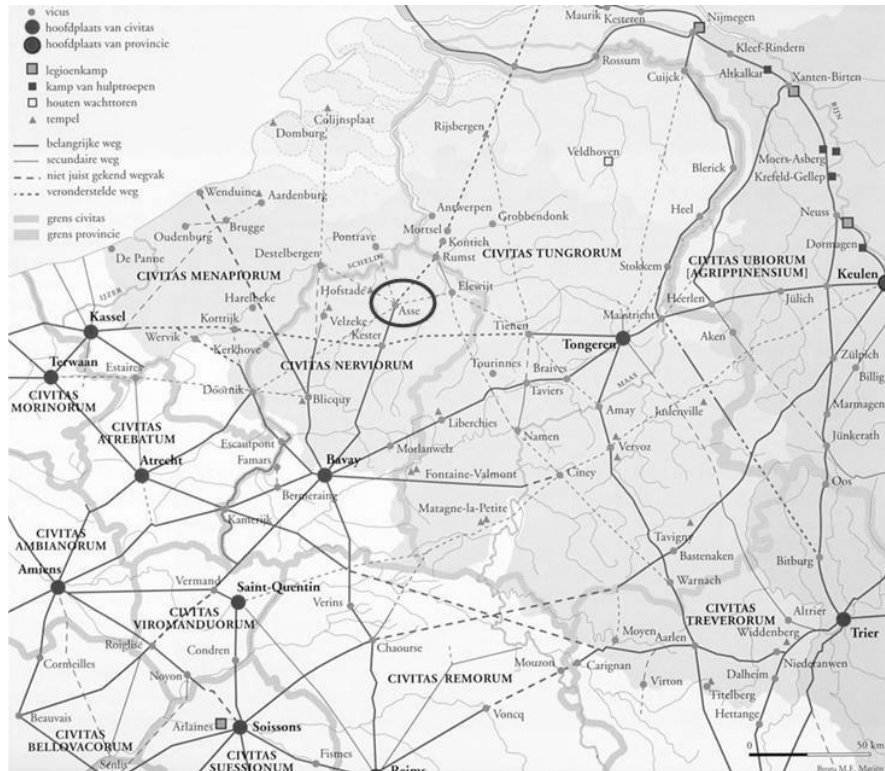

Fig. 12: Gallia Belgica werd onderverdeeld in Civitates waaronder de Civitas Menapiorum, de Civitas Nerviorum, de Civitas Tungrorum en de Civitas Treverorum op het grondgebied van het huidige België.

(© H. Rottier (1996) *Rondreis door middeleeuws Vlaanderen*, Leuven.)

Het is niet duidelijk wanneer de Romeinse vicus op de Kalkoven ontstond. Op basis van de munten besloot van Heesch dat de vicus opgenomen werd in muntcirculatie in de periode Tiberius-Claudius.²¹ De analyse van het materiaal attesteert de Romeinse aanwezigheid in het midden van de 1ste eeuw n.C. Een recent artikel in het numismatisch tijdschrift *Bulletin du Cercle des Etudes Numismatiques* wees echter op een mogelijk vroegere opname in de muntcirculatie waarbij een Augusteïsch ontstaan mogelijk geacht wordt.²² Bij het niet-numismatisch materiaal werden er een vijftal voorwerpen gevonden die dateren uit de periode vóór Claudius. Zelfs indien er een Augusteïsche aanwezigheid was, impliceert dit niet noodzakelijk de aanwezigheid van een vicus. Ook een andere nederzettingvorm behoort tot de mogelijkheden (baanpost, enkele losse boerderijen of woningen).

²¹ van Heesch: 1998: 69.

²² Magerman en Saerens 2004: 82-98.

De Borchstad, een 72 m hoog plateau ten westen van de Romeinse woonzone, wordt van oudsher in verband gebracht met een vroeg-Romeinse militaire aanwezigheid op die plaats. Verschillende 18de en 19de – eeuwse auteurs gingen er van uit dat het kamp van Quintus Quicero op deze plaats gelegen was. Volgens dezelfde theorie zou de Romeinse nederzetting ontstaan zijn rond dit militair kamp. De kleinschalige opgravingsactiviteiten in de jaren '70 leverden echter niet voldoende bewijzen op om de hypothese van een dergelijke militaire aanwezigheid op de Borchstad te bevestigen.²³

De nederzetting van Asse ontwikkelde zich in de loop van de 1ste eeuw n.C. rond een kruispunt van Romeinse wegen. In Asse splitste de Romeinse weg Asse-Bavai zich in de baan die Asse met Elewijt verbond en de baan die vanuit Asse in de richting van Rumst en Utrecht liep.²⁴ Een gedeelte van de weg richting Rumst werd tijdens de opgravingen van de Onderzoekseenheid Archeologie van de KU Leuven in 2007 aan de Krokegemseweg teruggevonden.²⁵ Het bestaan van de Romeinse banen Asse – Tienen, Asse – Velzeke (eventueel via Hofstade) en Asse – Waasmunster-Pontrave kon nog onvoldoende archeologisch aangetoond worden.²⁶ Over de functie van een geplaveide Romeinse weg, onderzocht in 2008, en een gedeelte van een geplaveide baan die in 2010 werd opgegraven, bestaat nog geen duidelijkheid. Mogelijk kunnen ze beschouwd worden als interne wegen binnen de nederzetting van Asse (*infra*).²⁷

Vermoedelijk in de tweede helft van de 1ste eeuw n.C./eerste helft van de 2de eeuw n.C. werd de nederzetting begrensd door een 4,50 m brede V-vormige gracht met een diepte van 2,10 m. Sporen van deze grens kwamen aan het licht bij het archeologisch onderzoek nabij de Krokegemseweg in Asse in 2007. Reeds in de jaren '80 nam Ch. Léva een brede gracht waar rond de nederzetting via luchtfotografische prospecties. Verder onderzoek zal hier meer duidelijkheid over moeten brengen.²⁸

De bloeiperiode van de vicus situeert zich tussen het midden van de 1ste eeuw n.C. en het begin van de 3de eeuw n.C. In deze periode groeide Asse uit tot een belangrijke nederzetting. Over de interne structuur van de nederzetting zijn we vooralsnog slecht ingelicht. De vondst van paalgaten, gebakken leem, vele afvalkuilen met nederzettingsafval, waterputten, uitbraaksporen van funderingen en Romeins bouw materiaal (dakpanfragmenten, mortelbrokken, vloertegelfragmenten,...) tijdens de verschillende opgravingen, uitgevoerd tussen de jaren '70 en 2012, wijst op de aanwezigheid van verschillende woningen en gebouwen. De vondst van 17 fragmenten beschilderd pleisterwerk in witte, groene, rode en gele kleuren tijdens veldprospecties in het gebied Kalkoven wijst op de aanwezigheid van een gebouw met een zekere luxe. Eenduidige sporen van gebouwen met een publieke functie (badgebouwen, theaters, herbergen,...) ontbreken op dit ogenblik nog.²⁹

²³ Magerman 2008: 22-23.

²⁴ Magerman 2008: 26-30.

²⁵ Magerman, Lodewijckx en Pede 2008: 56-60.

²⁶ Magerman 2008: 29.

²⁷ Magerman 2008: 26-30; Magerman, Lodewijckx, Van Couwenberghe en De Beenhouwer 2010a: 24-26.

²⁸ Magerman, Lodewijckx, Pede 2008: 100-102.

²⁹ Magerman 2008: 31-34.

Bij opgravingen in 2006 op een perceel langsheen de Nerviërsstraat werden de uitbraaksporen van funderingen van een Romeins gebouw aangesneden. Het grondplan was niet volledig omdat de uitbraaksporen in zuidelijke richting verder liepen. Wel konden minimum twee kamers onderscheiden worden.³⁰

In de noordwestelijke hoek van het opgravingsterrein dat in 2009-2010 en in 2012 onderzocht werd, waren verschillende muurfunderingen aanwezig die toegeschreven kunnen worden aan vijf steen(sokkel)bouwen uit de Romeinse periode. De zware funderingen waren opgebouwd uit rolkeien samengehouden door een roestkleurig bindmiddel. Op sommige plaatsen bestond de fundering uit een combinatie van rolkeien en stukken kalkzandsteen. Het geheel van parallelle en dwarse funderingsmuren verdeelde de gebouwen in meerdere kamers. Op verschillende plaatsen werden parallel aan de muurfunderingen kleinere, schijnbaar afzonderlijke stukken fundering aangetroffen die mogelijk in verband gebracht kunnen worden met een zuilengaanterij. Het centrale gebouw bleek gedeeltelijk over oudere, opgevulde Romeinse kuilen te zijn gebouwd. Om stabiliteitsproblemen te vermijden, waren de funderingen ter hoogte van deze oudere kuilen merkelijk dieper gegraven en gevuld met zeer grote blokken kalkzandsteen. Over de functie van deze gebouwen kan nog maar weinig met zekerheid gezegd worden. De grootte van de gebouwen, de grote zorg die besteed werd aan de aanleg van de funderingen, de aanwezigheid van grote hoeveelheden kalkzandsteen, bekapte Doornikse steen en mortelresten doet vermoeden dat ze een belangrijke residentiële of publieke functie bekleedden binnen de Romeinse nederzetting. Op basis van een eerste studie van de vondsten vermoeden we dat deze gebouwen dateren uit de tweede helft van de 2de eeuw n.C. of het begin van de 3de eeuw n.C.³¹

Ook de opgraving in 2010 op het naburig perceel bracht resten van een stenen gebouw aan het licht. Van het indrukwekkende complex werden minstens drie afzonderlijke rechthoekige ruimtes onderscheiden. In tegenstelling tot de funderingen op het eerste opgravingsterrein, waren ze volledig opgebouwd uit grote blokken kalkzandsteen die in een onregelmatig verband gestapeld waren met een zwarte organische leem als bindmiddel. Opvallend was de bewaring van een gedeelte van de opstand van het gebouw. Deze bestond uit een parament van schuin geplaatste, bekapte kalkzandstenen met een vulling van breukstenen in een gele, zandige mortel. De oriëntatie van het complex loopt vrijwel gelijk met die van de gebouwen met de keienfundering en die van de geplaveide weg die in 2008 op het aanpalend perceel door de KU Leuven onderzocht werd. Hieruit blijkt duidelijk een doordachte ruimtelijke planning van de nederzetting.³²

Bij de verschillende opgravingen, uitgevoerd tussen de jaren '70 en 2012, trof men archeologisch materiaal aan dat wijst op het belang van een religieuze beleving in Romeins Asse. Er werden verschillende godenbeeldjes (Mercurius, Ceres en Pomona) aangetroffen evenals een bronzen ram,

³⁰ Magerman 2007.

³¹ Magerman, Van Couwenberghe, De Beenhouwer en Lodewijckx 2010a: 35-40; Magerman, Van Couwenberghe, Lodewijckx 2013, in druk.

³² Magerman, Van Couwenberghe, De Beenhouwer en Lodewijckx 2010b: 9-12.

een bronzen bokje en ram die mogelijk afkomstig zijn van een godenbeeldje. Verschillende juwelen dragen eveneens de afbeelding van een Romeinse godheid. Over de betekenis van 288 pijparden paardenfigurines bestaat er nog heel wat discussie. Mogelijk kunnen ook zij met religie in verband gebracht worden. Ook van de god Apollo, de godin Venus en van de moedergodin werden verschillende fragmenten in pijparden aangetroffen. In 2008 werden ook een unieke Mercuriusvaas, astrale ceramiek en fragmenten van een wierookbrander aangetroffen. Duidelijke sporen van een tempel of een ander religieus heiligdom ontbreken vooralsnog in Asse. Mogelijk zijn enkele uitbraaksporen van een fundering, aangetroffen in de jaren '80, wel afkomstig van een Romeinse tempel.³³

Ten zuidwesten van de nederzetting, nabij de baan naar Bavai, vond men in het verleden drie crematiegraven met rijk materiaal (urne met beenderresten, aardewerk, glazen voorwerpen en munten) die dateren uit het einde van de 2de eeuw en het begin van de 3de eeuw n.C. Tijdens de opgraving van het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed (VIOE) en de KU Leuven in 2007 langsheen de Krokegemseweg werden mogelijk enkele crematiegraven en de restanten van een tumulus aangetroffen.³⁴

Ook de economische activiteiten speelden een belangrijke rol voor de ontwikkeling van de nederzetting. Er zijn nog geen rechtstreekse getuigenissen van landbouw (silo's, landbouwwerktuigen,...) binnen het nederzettingsareaal gekend. Verschillende fragmenten van maalstenen wijzen op maalactiviteiten. De vondst van talrijke metaalslakken, metaalafval en fragmenten van laagovens wijst op ijzerbewerking (smeedactiviteit) in de nederzetting.³⁵

In de tweede helft van de 2de eeuw n.C. bevond zich aan de noordoostelijke rand van de nederzetting en in de onmiddellijke nabijheid van de Romeinse banen richting Rumst en Elewijt een pottenbakkersatelier. De Assese productie bestond onder meer uit borden, kommen, bekers, kruiken, kruikamforen, deksels maar er werden ook misbaksels van kleine amforen en dolia aangetroffen.³⁶ De pottenbakkersoven, aangetroffen in 2009-2010 nabij de interne weg en de weg richting Elewijt, kan mogelijk in een vroegere periode, met name op het einde van de 1ste eeuw of het begin van de 2de eeuw n.C., gedateerd worden.³⁷ Een vierde pottenbakkersoven, opgegraven in 2010, kon op basis van het archeologisch materiaal in de vulling gedateerd worden omstreeks het midden van de 1ste eeuw n.C. De oven bewijst dat Asse ook in deze vroege periode al een belangrijke rol speelde in de lokale productie van aardewerk waaronder imitaties van terra nigra.³⁸

Tijdens haar bloeiperiode lag de Romeinse nederzetting van Asse ingebed in een ruim netwerk van handelsrelaties. Producten uit Italië, het Iberisch schiereiland, het Eifelgebied, Zuid-, Midden-, Noord-

³³ Magerman 2008: 36-44.

³⁴ Magerman 2008: 44-47.

³⁵ Magerman 2008: 49-50.

³⁶ Magerman, Lodewijckx en Pede 2008: 103-122; Magerman, Van Couwenberghe, De Beenhouwer en Lodewijckx 2010a: 35-40.

³⁷ Magerman, Van Couwenberghe, De Beenhouwer en Lodewijckx 2010a: 35-40.

³⁸ Magerman, Lodewijckx, Pede en Van de Vijver 2011: 182-209.

en Oost-Gallië bereikten Asse. In de onmiddellijke omgeving van de nederzetting bevonden er zich verschillende villadomeinen.³⁹

Het aangetroffen archeologisch materiaal onderstreept het belang van Asse in de Romeinse periode. Het betreft aardewerk (terra sigillata, terra nigra, geverfd aardewerk, Pompejaans Rood aardewerk, vele fragmenten van dolia en mortaria, fragmenten van verschillende types amforen, oxiderend en reducerend gebakken aardewerk waaronder kruiken, kruikamforen, bekers, deksels, potten,...) maar ook glazen voorwerpen en objecten in metaal (fibulae, armbanden, paardentuig, sleutels, sierknoppen, messen, schrijfstiften, munten,...). Enkele zeldzame voorwerpen zijn een ring in bergkristal, fragmenten van olielampen en een onderdeel van een juweel in goud.⁴⁰

Over het einde van de Romeinse bewoning in Asse zijn we nog steeds slecht ingelicht. Vondsten uit de late 3de en 4de eeuw n.C. ontbreken vrijwel volledig bij het aardewerk. Een viertal vondsten dateren echter zeker uit de latere periode afkomstig: een kruisboog-fibula, een bronzen haarspeld en een bronzen armband. Enkel de armband kon exact gedateerd worden tussen 340 en 360 n.C.⁴¹ De munten echter vormen een vrij continue reeks tot in het midden van de 4de eeuw. De discrepantie tussen het ceramisch materiaal en de metalen voorwerpen is vermoedelijk te verklaren door het feit dat het ceramisch materiaal enkel afkomstig is van een zeer beperkt deel van de vicus. De metalen voorwerpen, dikwijls het resultaat van prospecties met metaaldetectoren, zijn van een veel ruimer gebied afkomstig. Bijkomend zijn de munten ook gemakkelijker dateerbaar dan heel wat categorieën van aardewerk. De aanwezigheid van een imitatie tremisses van Anastatius I wijst op menselijke aanwezigheid in de post-Romeinse periode.⁴² Vermoedelijk kan deze gedateerd worden op het eind van de 5de eeuw, begin van de 6de eeuw. Het is nog erg onduidelijk hoe Asse er in de late 3de en 4de eeuw uitzag en hoe groot de Germaanse invloed was.

De vondst van 8 graven uit de Merovingische periode wijst in ieder geval op nieuwe bewoning in het gebied van de Romeinse nederzetting in de loop van de 6de eeuw n.C.⁴³

³⁹ Magerman 2008: 59-60.

⁴⁰ Magerman 2008: 59-60 en 68.

⁴¹ Magerman 2008: 74.

⁴² van Heesch 1998: 228.

⁴³ Magerman, Lodewijckx en Pede 2008: 40-55.

5. Resultaten van het archeologisch vooronderzoek

Dit hoofdstuk geeft een volledig overzicht van de resultaten van de archeologische werfbegeleiding aan de hand van een inventaris, een analyse, een synthese en een besluit. Tenslotte volgen enkele aanbevelingen voor eventuele toekomstige bodemingrepen.

5.1. Inventaris

De inventaris bestaat uit een grondplan met de aanduiding van de archeologische sporen, een sporenlijst en bijhorend overzicht van de afdekkende lagen zichtbaar in het noord- en oostprofiel en een vondstenlijst.

5.1.1. Grondplan (Fig. 13)

Het algemeen grondplan met de aanduiding van de grondsporen is in hogere resolutie en betere kwaliteit terug te vinden als bijlage VI van dit document.

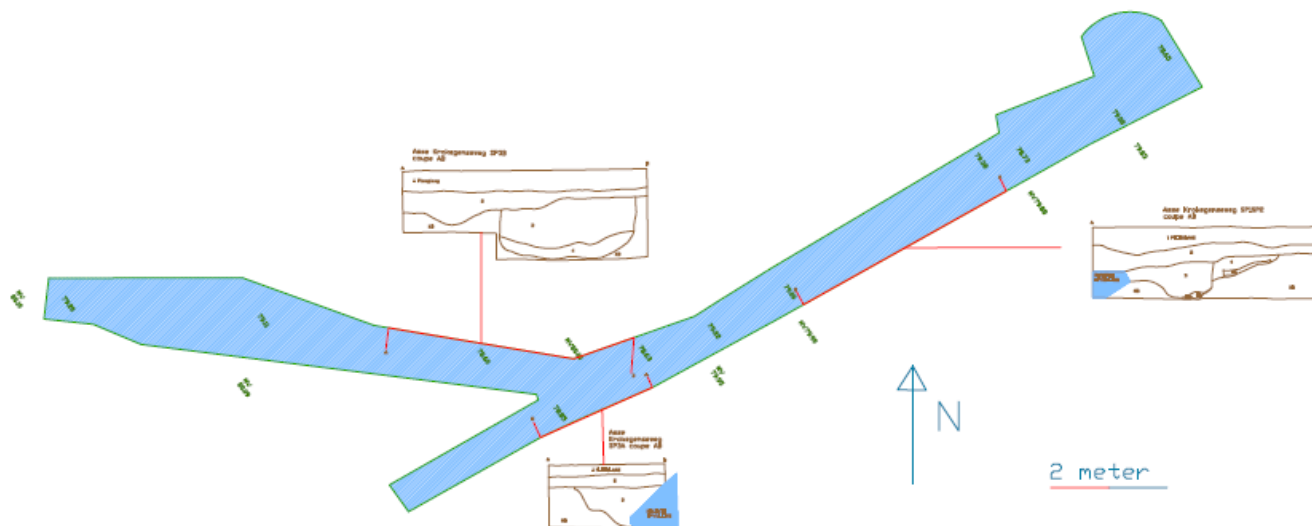

Fig. 13: Algemeen grondplan met de aanduiding van de kuilen zichtbaar in de profielen.

5.1.2. Sporenlijst

In onderstaande sporenlijst (inventaris) wordt elk spoor uitgebreid beschreven aan de hand van de volgende elementen: het spoornummer, de nummer van het spoor dat mogelijk het zelfde is, de nummer van de sleuf, het niveau TAW (hoogste punt en diepste punt), de beschrijving van het profiel, de beschrijving van de vulling zichtbaar in het profiel, het materiaal dat aanwezig was in het profiel en eventuele oversnijdingen. De volledige sporenlijst (data inventaris en analyse) is terug te vinden in bijlage VII van dit document. Omdat de sporen enkel in de profielen van de sleuf geregistreerd konden worden, is een beschrijving in het grondvlak (vorm, afmetingen en vulling) niet mogelijk.

ID	Spoor-nummer	Mogelijk zelfde spoor als	Sleuf	Niveau TAW	Beschrijving profiel	Beschrijving vulling profiel	Materiaal in profiel	Oversnijdingen
1	1	/	1	79,40 m (Bo) 79,00 m (D.P.)	Deel van een onregelmatig spoor met minstens één schuin aflopende wand, MD = 0,40 m.	(1) He, grijze, lemige vulling met verspreide lenzen verspitte leem, goede aflijning, (2) Onregelmatig houtskoolbandje.	Hk-spikkels, Hk-fragmenten, DP-fragmenten.	Wordt gesneden door spoor 2 en wordt bedekt door laag (2).
2	2	/	1	79,30 m (Bo) 78,70 m (D.P.)	Onregelmatig profiel (bijna revolvertasvormig) met minimum één recht aflopende wand (westelijke wand), quasi vlakke bodem, MD = 0,60 m.	(1) Ho, donkergrijze tot zwarte, lemige vulling, goede aflijning, (2) Lensvormig houtskoolbandje, goede aflijning.	Hk-spikkels, Hk-fragmenten, AW, DP-fragmenten.	Snijdt Sp. 1 en wordt bedekt door laag (2).
3	3 A	3 B – 3 C	1 - 3	79,55 m (Bo) 78,85 m (D.P.)	Deel van een onregelmatig, getrapt profiel met aanzet van een vermoedelijk vlakke bodem, MD = 0,70 m.	Ho, grijze, lemige vulling, goede aflijning.	Hk-fragmenten, AW, K, DP-fragmenten, Fe.	Wordt bedekt door laag (2).

4	3 B 3 C	3 A 3 A	1 – 2 2	79,54 m (Bo) 78,48 m (D.P.)	U-vormig profiel met rechte tot licht uitstaande wanden, licht onregelmatige bodem, MD = 1,06 m.	(3) Ho, donkergrijze, lemige vulling, goede aflijning, (4) Ho, donkergrijze tot zwarte, lemige tot kleiige vulling, goede aflijning.	Hk-spikkels, Hk-fragmenten, AW, KZS, K, DP-fragmenten.	Wordt bedekt door laag (2).
5	Laag (2)	/	1, 2 en 3	79,60 m (Bo) 79,10 m (D.P.)	Laag met een onregelmatig verloop, MD = 0,60 m.	Ho, beigebruine, lemige vulling, goede aflijning met de ploeglaag en sporen 3 A, 3 B en 3 C, en een matige tot slechte aflijning met spoor 1 en spoor 2.	AW.	Bedekt spoor 1, spoor 2, spoor 3 A, 3 B en 3 C.

Legende bij de tabel:

- ML Maximale lengte
 MB Maximale breedte
 MD Maximale diepte
 Ho Homogeen
 He Heterogeen
 Hk Houtskool
 AW Aardewerk
 KZS Kalkzandsteen
 K Kiezel
 DP Dakpan
 Bo Bovenkant spoor
 D.P. Diepste punt van het spoor

5.1.3. Materiaallijst

Het archeologisch materiaal werd per context ingezameld. Een overzicht van alle vondsten per context is terug te vinden in bijlage I van dit document.

5.2. Analyse en interpretatie

5.2.1. Algemeen

In totaal werden er drie en mogelijk zelfs vier sporen en één archeologische laag geregistreerd die op basis van het materiaal in hun vulling allen uit de Romeinse periode dateren.

De analyse van deze sporen staat in de volgende hoofdstukken. Daarnaast worden ook de vondsten verder in detail bestudeerd.

5.2.2. Overzicht van de analyseresultaten van de aangetroffen sporen

Onderstaande tabel geeft een schematisch overzicht van de analyse van de verschillende sporen. In de volgende hoofdstukken wordt verder ingegaan op deze resultaten.

ID	Spoor-nummer	Sleuf	Datering algemeen	Datering specifiek	Dateringscriterium	Functie - primair	Functie - secundair
1	1	1	Romeins	Onbepaald	Materiaal uit vulling	/	Opgevulde kuil - afvalkuil
2	2	1	Romeins	Onbepaald	Materiaal uit vulling	/	Opgevulde kuil - afvalkuil
3	3 A	1 – 3	Romeins	Onbepaald	Materiaal uit vulling	/	Opgevulde kuil - afvalkuil
4	3 B 3 C	1 – 2 2	Romeins	Tweede helft 2 ^{de} eeuw n.C.	Materiaal uit vulling	/	Opgevulde kuil - afvalkuil
5	Laag (2)	1, 2 en 3	Romeins	Onbepaald	Materiaal uit vulling	/	Colluvium? Oude ploeglaag? Afdeklaag?

5.2.3. Analyse van de sporen uit de Romeinse periode

In totaal waren er drie en mogelijk zelfs vier sporen uit de Romeinse aanwezig die allen gedateerd werden op basis van het materiaal in hun vulling. Omwille van de reeds besproken beperkingen was een registratie in het grondvlak niet mogelijk waardoor een doorgedreven analyse en synthese bemoeilijkt werd.

De primaire functie van de aangetroffen sporen blijft onduidelijk. In ieder geval gaat het om verschillende kuilen die in een tweede fase opgevuld werden met aarde en nederzettingsafval. De gecoupeerde sporen worden hieronder verder en uitgebreider geanalyseerd.

A. Spoor 1

Spoor 1 bevond zich enkel in de zuidelijke profielwand van sleuf 1 (Fig. 13 en Fig. 14 – 4). Op basis hiervan kunnen we er dus van uitgaan dat dit spoor in zuidelijke richting doorloopt.

Het profiel toonde aan dat spoor 1 doorsneden werd door spoor 2 en dus ouder is. Zowel spoor 1 als spoor 2 waren bedekt door de jongere laag 2.

Spoor 1 was 0,32 m diep bewaard. In de heterogene, grijze, lemige vulling werden zeven aardewerkfragmenten aangetroffen. Het gaat om vier fragmenten in oxiderend aardewerk, allen afkomstig van kruikwaar, twee fragmenten zeepwaar en één fragment oxiderend aardewerk bedekt met een zwarte verflaag. Het materiaal is te weinig karakteristiek om een goede datering van dit spoor toe te laten. Onderaan was een houtskoolrijk bandje zichtbaar (Fig. 14 – 4).

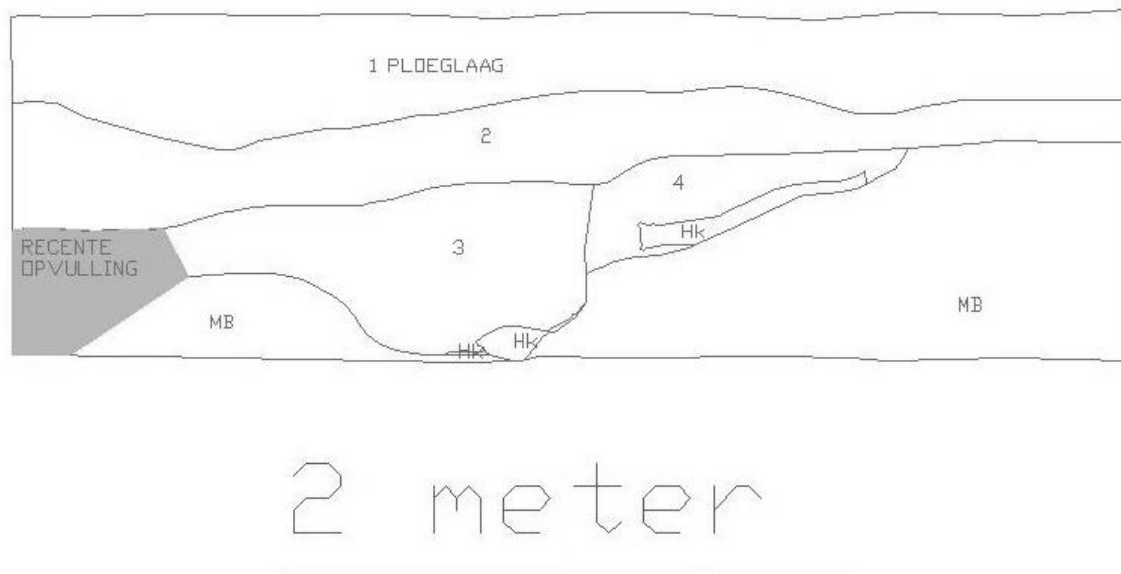

Fig. 14: Profiel van spoor 1 en spoor 2: (1) Ploeglaag, (2) Romeinse afdeklaag – laag 2, (3) Profiel spoor 2, (4) Profiel spoor 1.

B. Spoor 2

Spoor 2 bevond zich enkel in de zuidelijke profielwand van sleuf 1 (Fig. 13 en Fig. 14 – 3). Op basis hiervan kunnen we er dus van uitgaan dat dit spoor in zuidelijke richting doorloopt. Omdat de sleuf gedeeltelijk terug werd opgevuld werd met losse grond, kon de oostelijke begrenzing van het spoor niet in kaart gebracht worden.

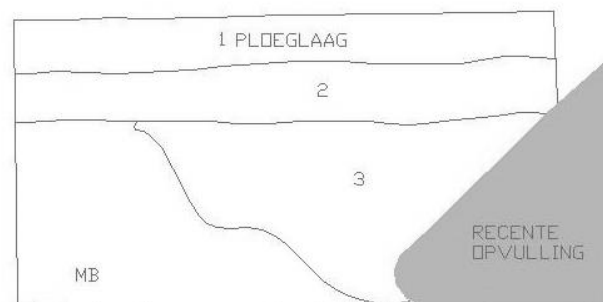
Het profiel toonde aan dat spoor 2 spoor 1 doorsneed en dus jonger is. Zowel spoor 1 als spoor 2 werden bedekt door de jongere laag 2.

Spoor 2 was 0,60 m diep bewaard. Opvallend was de donkergrijze tot zwarte, lemige vulling die Romeins aardewerk bevatte. In totaal konden uit het profiel van dit spoor twee fragmenten gerecupereerd worden. Het gaat om één fragment terra sigillata (mogelijk midden-Gallisch) en één ijzeren object, mogelijk een mes. Het beperkt aantal gerecupereerde vondsten laat niet toe om verdere uitspraken te doen over de datering of de functie van deze kuil (Fig. 14 – 3).

C. Spoor 3 A

Spoor 3 A werd geregistreerd in het zuidelijk profiel van sleuf 1, op de grens met sleuf 3 (Fig. 13). De mogelijkheid bestaat dat dit spoor samen met spoor 3 B en 3 C deel uitmaakt van één en dezelfde kuil. Hiervoor werden echter niet genoeg aanwijzingen verzameld waardoor het spoor hier apart behandeld wordt.

Spoor 3 A was 0,66 m diep bewaard (Fig. 15). Het aangetroffen archeologisch materiaal uit de homogene, grijze, lemige vulling bestond uit acht vondsten waarvan vier fragmenten van één ijzeren object, drie dakpanfragmenten en één botfragment (dierentand, onbepaald).

2 meter

Fig. 15: Profiel van spoor 3 A: (1) Ploeglaag, (2) Romeinse afdeklaag – laag (2), (3) Profiel spoor 3 A.

C. Spoor 3 B en 3 C

Spoor 3 B werd geregistreerd in het noordelijk profiel van sleuf 1 en sleuf 2. Spoor 3 C bevond zich in het zuidelijk profiel van sleuf 2 en recht tegenover spoor 3 B (Fig. 13 en Fig. 16). We kunnen er dus van uitgaan dat het hier om hetzelfde spoor gaat. De relatie tussen spoor 3 B – 3 C en spoor 3 A is minder duidelijk omwille van de aanwezigheid van sleuf 3 (Fig. 13).

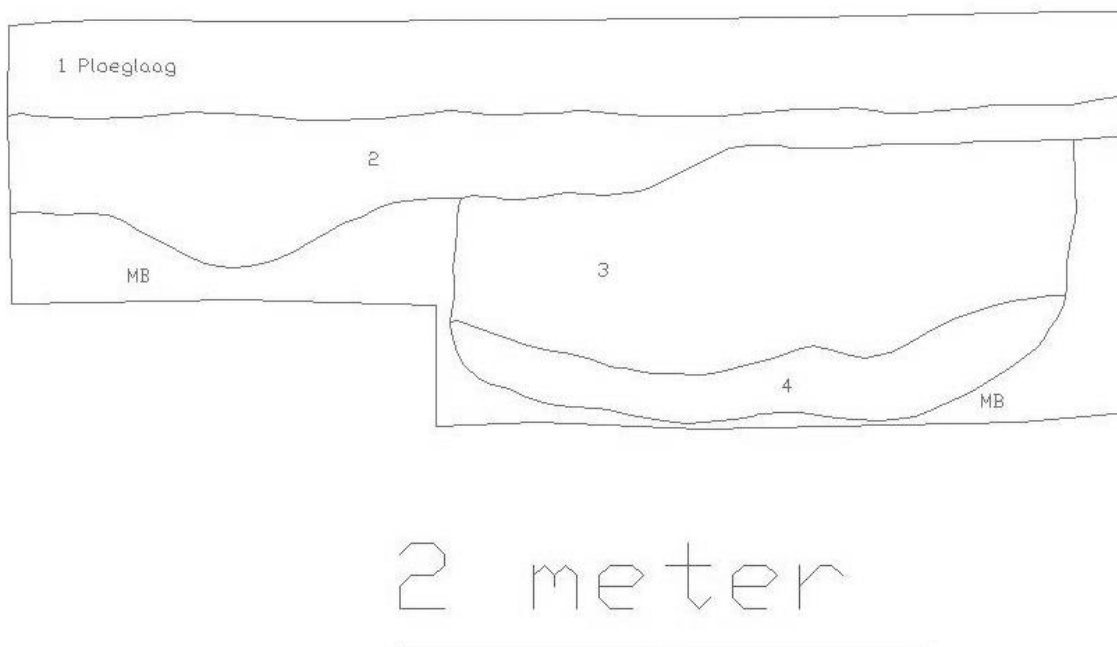

Fig. 16: Profiel van spoor 3 B: (1) Ploeglaag, (2) Romeinse afdeklag – laag (2),
(3) Profiel spoor 3 B.

Spoor 3 B – 3 C kan op basis van het profiel omschreven worden als een enorme kuil met een lengte van 2,30 m (gemeten op basis van het profiel) en een bewaarde diepte van 1,00 m. Opvallend was de homogene donkergrijze, lemige vulling als bovenste opvulpakket en de homogene, donkergrijze tot zwarte, lemige tot licht kleiige vulling onderaan de kuil. Uit de vulling van deze kuil werden in totaal 43 vondsten ingezameld. Het gaat om één groen glasfragment, 10 fragmenten bouwafval waarvan zeven dakpanfragmenten en drie fragmenten met een onbepaalde functie. Het enige object in ijzer dat in hier werd aangetroffen, was een nagel. Bij het aardewerk herkenden we vijf fragmenten terra sigillata waarvan minimum één afkomstig van een Dragendorff 27 en één van een Dragendorff 45 of Curl 11 (wrijfschaal). De terra sigillata was zowel afkomstig van zuid-, midden- als van oost-Gallië. Daarnaast bevatte de vulling één fragment terra nigra, één fragment terra nigra-achtig aardewerk, één fragment zeepwaar, 17 fragmenten reducerend aardewerk en zes fragmenten oxiderend aardewerk waarvan vijf fragmenten kruikwaar en één dop van een deksel. Hoewel een grote hoeveelheid goed dateerbaar materiaal ontbreekt, kan een *terminus post quem* van de opvulling van de kuil in de tweede helft van de 2de eeuw n.C. naar voor geschoven worden.

Op basis van zijn vorm en grootte kan dit spoor mogelijk als leemwinningskuil geïnterpreteerd worden.

5.2.4. Algemene analyse van het archeologisch materiaal

In totaal werden 92 vondsten gerecupereerd. Zij werden aangetroffen in de vulling van de sporen, in de profielwanden, in de losse opvulling van de sleuf ter hoogte van de sporen en op de afvalhopen langsheen de sleuf.

Quasi alle fragmenten dateren uit de Romeinse periode. Eén stukje aardewerk was afkomstig van een recente bloempot.

Bij de vondsten konden we de meeste grote categorieën onderscheiden: aardewerk, bouwpuin, glas en metalen voorwerpen.

Het Romeins aardewerk was vertegenwoordigd door terra sigillata (zowel zuid-Gallische, midden-Gallische als mogelijk ook één fragment oost-Gallische terra sigillata), terra nigra en terra nigra-achtig aardewerk, gevernist aardewerk, zeepwaar, reducerend aardewerk, zeepwaar en oxiderend aardewerk waarbij enkel kruikwaar herkend werd. Fragmenten van amforen, dolia en wrijfchalen werden niet aangetroffen.

Het bouwpuin bevatte voornamelijk grotere en kleinere fragmenten van tegulae en enkele onbepaalde stukken.

De vier metalen voorwerpen waren allemaal vervaardigd in ijzer. Behalve een ijzeren nagel werden er drie voorwerpen aangetroffen die allemaal als 'gebruiksvoorwerp' beschouwd kunnen worden. Enkel röntgenonderzoek van deze voorwerpen zal uitsluitsel kunnen geven over de exacte functie van deze objecten.

Vermeldenswaardig was de aanwezigheid van een lichtgroen glasfragment.

Een eerste indruk van het archeologisch materiaal doet een datering van de sporen in de 2de eeuw en de eerste helft van de 3de eeuw vermoeden.

5.2.5. Terreinopbouw

Op basis van de beperkte beschrijvingen van de profielen kan geprobeerd worden om de terreinopbouw te reconstrueren.

Helemaal onderaan, op een gemiddelde hoogte van 79,50 m TAW, bevindt zich de moederbodem die bestaat uit leem waarin zich de Romeinse sporen aftekenden. De top van deze sporen situeert zich ongeveer 0,40 m à 0,60 m onder het maaiveld of op een gemiddelde hoogte van 79,50 m TAW. Daarbovenop bevindt zich over de gehele lengte van het sleuventracé een homogene, beigebruine, lemige vulling waarin zich verschillende Romeinse aardewerkfragmenten bevonden. Het blijft echter onduidelijk hoe deze laag geïnterpreteerd moet worden: betreft het hier een laag colluvium? Gaat het om een oude (Romeinse?) ploeglaag? Hebben we hier eerder te maken met een afdekpakket zoals dat ook werd aangetroffen tijdens het archeologisch onderzoek te Asse-Nerviërsstraat 32-40 (fase 2, 2012)? Deze beige afdeklaag bevindt zich gemiddeld 0,40 m onder het maaiveld of 79,60 m TAW. Opmerkelijk was in ieder geval wel de volledige afwezigheid van de zogenaamde 'dark earth', zoals die onder meer op de aangrenzende percelen, opgraving Asse-Krokegemseweg 2007 en Asse-

Nerviërsstraat 2008 wel aangetroffen werd.⁴⁴ Helemaal bovenaan bevindt zich de recente ploeglaag waarvan de dikte varieert tussen 0,20 à 0,40 m en plaatselijk zelfs 0,50 m is. De hoogte van het maaiveld varieerde van 79,83 m TAW in het oosten tot 80,10 m in het westen.

5.3. Synthese

Op basis van bovenstaande inventaris- en analyseresultaten kan volgende synthese gemaakt worden.

Op een oppervlakte van 19,44 m² werden vier sporen en één laag uit de Romeinse periode geregistreerd. Deze sporen, de losse grond in de sleuf ter hoogte van de sporen en de losse grond op de afvalhopen leverden in totaal 92 vondsten op. Slechts één aardewerkfragment kon als recent beschouwd worden, de 91 andere vondsten dateren uit de Romeinse periode.

De primaire functie van de aangetroffen kuilen kon moeilijk achterhaald worden. Omwille van de opvallende grootte en de vorm van het profiel kan spoor 3 B – 3 C mogelijk als een leemwinningskuil beschouwd worden. In een tweede fase werden al deze kuilen opgevuld met aarde en nederzettingsafval. Sporen die deel uitmaakten van een duidelijke structuur werden niet aangetroffen. Dit kan verklaard worden door de eerder beperkte breedte van de sleuven, het feit dat het geen vlakdekkend onderzoek betrof en omdat de sporen niet in het vlak geregistreerd konden worden. Op basis van een eerste indruk van het archeologisch materiaal kan de opvulling van de Romeinse sporen gedateerd worden in de 2de en de eerste helft van de 3de eeuw n.C.

De opbouw van het terrein is als volgt: onderaan bevindt zich de moederbodem (zandleem tot leem). Op een diepte van gemiddeld 0,50 m onder het maaiveld tekenen de Romeinse sporen zich hierin af. Bovenop de moederbodem en de Romeinse kuilen komt over de volledige lengte van de sleuven een laag voor die mogelijk als een oude ploeglaag, een laag colluvium of een Romeinse afdeklaag omschreven kan worden. Daarbovenop bevindt zich de A/O-horizont.

5.4. Besluit

Het archeologisch onderzoek toont dat er op het onderzoeksperceel een relatief hoge densiteit aan Romeinse sporen (ongeveer één spoor per 5 m²) en materiaal (ongeveer vier Romeinse vondsten per m²) aanwezig is en nog verwacht kan worden. Het gaat om kuilen waarvan mogelijk één als een leemwinningskuil geïnterpreteerd kan worden. In een tweede fase werden zij opgevuld met aarde en nederzettingsafval, voornamelijk aardewerk, enkele dakpanfragmenten, een viertal ijzeren objecten en een glasfragment. De Romeinse sporen werden door een Romeinse afdeklaag waarvan de oorsprong niet bepaald kon worden. Op basis van de profielen kan gesteld worden dat de Romeinse sporen goed bewaard waren en recente verstoringen minimaal waren.

⁴⁴ Magerman, Lodewijckx en Pede 2008: 123-125; Magerman, Lodewijckx, Pede en Van de Vijver 2011: 124-129.

6. Waardering van de resultaten

Omdat het onderzoeksperceel tot op heden nooit deel uitmaakte van een bebouwde zone zijn de Romeinse sporen in goede omstandigheden bewaard gebleven op een diepte van gemiddeld 0,40 m à 0,60 m onder het maaiveld. Behalve de nutsleidingen die toebehoren aan de huidige woning op het perceel, werden geen andere recente verstoringen aangetroffen. De Romeinse sporen waren goed herkenbaar in de profielen, diep bewaard en bevatten veel vondsten. In verhouding met de beperkte oppervlakte, betreft het een relatief hoge concentratie aan Romeinse sporen en een relatief grote hoeveelheid archeologisch materiaal. Een eerste indruk van de vondsten doet vermoeden dat de Romeinse sporen gedateerd kunnen worden in de 2de en de eerste helft van de 3de eeuw n.C.

Rekening houdend met de opgravingsresultaten op de aangrenzende percelen, Asse-Krokegemseweg 2007 en Asse-Nerviërsstraat 2008 en 2010, hebben we hier in geen geval te maken hebben met *off site* fenomenen bij de Romeinse nederzetting van Asse. De zone maakte deel uit van de noordoostelijke zone van de nederzetting waar onder meer twee pottenbakkersovens, artisanale activiteiten zoals de productie van lijm, een kruispunt van twee Romeinse wegen, een waterput, verschillende greppels en grachten,... aanwezig waren.

7. Aanbevelingen bij toekomstige bodemingrepen

7.1. Vervolgonderzoek

Op basis van de relatief hoge concentratie aan Romeinse sporen, de goede bewaring van die sporen op een gemiddelde diepte van 0,40 à 0,60 m onder het maaiveld, de relatief grote hoeveelheid archeologisch materiaal, de bewaarde diepte van de sporen, het feit dat we hier niet met *off site* fenomenen te maken hebben en rekening houdend met het belang van de archeologische sporen en structuren op de aangrenzende percelen, wordt hier geadviseerd om de geplande bodemingrepen op dit terrein verder op te volgen, te registreren en op te graven. Tevens is het één van de weinige kansen om de zone tussen de aangrenzende en reeds opgegraven percelen in kaart te brengen.

7.2. Aandachtspunten op inhoudelijk vlak

Tijdens eventueel vervolgonderzoek zal nagegaan moeten worden of de aanwezige sporen deel uitmaken van een structuur en uit welke periode de sporen precies dateren. Tevens zal hun relatie met de sporen en structuren op de aangrenzende percelen nauwkeurig in kaart gebracht moeten worden.

Tenslotte dient er voldoende aandacht besteed te worden aan het natuurwetenschappelijk onderzoek: bemonsteren van enkele sporen met het oog op de studie van de zaden en vruchten, het onderzoek van het aanwezige dierlijk botmateriaal en palynologisch onderzoek indien pollen aanwezig zouden zijn binnen bepaalde contexten.

8. Bibliografie

8.1. Publicaties

- A. Bucherius (1655) *Belgium romanum ecclesiasticum et civile*, Liège.

- Ph. De Cantillon (1757) *Délices de Brabant et ses campagnes, ou description des villes, bourgs et principales terres seigneuriales de ce Duché; accompagnée des événements les plus remarquable jusqu'au présent*, Amsterdam.

- K. Magerman (2007) *Archeologisch onderzoek te Asse, Nerviërsstraat 29, perceel sectie F 905-G16, opgravingscampagne 2006-2007*, intern rapport, januari 2007, 21 pp.

- K. Magerman (2008) *Weg van het Verleden. Asse in de Romeinse periode en de Vroege-Middeleeuwen*, Gent (tentoonstellingscatalogus).

- K. Magerman, J. De Beenhouwer en B. Van Couwenberghe (2011) *Archeologisch onderzoek Asse-Nerviërsstraat 54-56 (Prov. Vlaams-Brabant). Voorlopig verslag van de eerste opgravingsresultaten*, intern rapport, juli 2011, 42 pp.

- K. Magerman, M. Lodewijckx en R. Pede (2008) *Asse-Krokegemseweg. Eindverslag van het archeologisch onderzoek (mei – december 2007)*, intern rapport, december 2008, 161 pp.

- K. Magerman, M. Lodewijckx, R. Pede en K. Van de Vijver (2011) *Asse-Nerviërsstraat. Eindverslag van het archeologisch onderzoek (januari – maart 2008 en november 2010)*, intern rapport, januari 2011, 246 pp.

- K. Magerman, M. Lodewijckx, B. Van Couwenberghe en J. De Beenhouwer (2010a) *Archeologisch onderzoek Asse-Nerviërsstraat 2009-2010 (Prov. Vlaams-Brabant). Voorlopig verslag van de eerste opgravingsresultaten*, intern rapport, juli 2010, 48 pp.

- K. Magerman, M. Lodewijckx, B. Van Couwenberghe en J. De Beenhouwer (2010b) *Restanten van een Romeinse steenbouw, een geplaveide weg, een pottenbakkersoven, waterputten en andere sporen aan de Nerviërsstraat in Asse (provincie Vlaams-Brabant)*, *Romeinendag-Journée d'archéologie Romaine*, Louvain-la-Neuve, 35-40.

- K. Magerman, M. Lodewijckx, B. Van Couwenberghe en S. Saerens (2013) *Asse- Nerviërsstraat en Asse-Kalkoven. Het vicusverhaal gaat verder...*, in: H. Blanchaert, S. Demeter, C. Massart en S. Van Bellingen (reds.) *Romeinendag-Journée d'archéologie Romaine*, Brussel, 105-110.

- K. Magerman, B. Van Couwenberghe, J. De Beenhouwer en M. Lodewijckx (2010) Restanten van een Romeinse steenbouw, een geplaveide weg, een pottenbakkersoven, waterputten en andere sporen aan de Nerviërsstraat in Asse (provincie Vlaams-Brabant), *Archeologie* 2010. Recent archeologisch onderzoek in Vlaams-Brabant, 9-12.
- K. Magerman en S. Saerens (2004) Een beschouwing rond de munten van de vicus van het Vlaams-Brabantse Asse, *Bulletin du Cercle d'Etudes Numismatiques* 41/3, 82-98.
- J. Mertens (1951a) Archeologisch onderzoek van een Romeinse straat te Asse, *Eigen Schoon en de Brabander* 34, 5-6, 129-140.
- D. Michiels (2001) Asse van IJzertijd tot Romeinse tijd. Een analytische bespreking van Asse en zijn deelgemeenten (Bekkerzeel, Kobbegem, Mollem, Relegem en Zellik), onuitgegeven licentiaatsverhandeling, K.U.Leuven.
- A. Miraeus (1629) *Donationum Belgicarum Libri II*, Antwerpen.
- D. Pauwels (2007) *Asse: peilen in de periferie van de vicus*, intern werkdocument, 1 pp.
- H. Rottier (1996) *Rondreis door middeleeuws Vlaanderen*, Leuven.
- E. Scheltens (1981) *Asse waar de Romeinen thuis waren, Asse (tentoonstellingscatalogus)*.
- C. Van Gestel (1725) *Historia sacra et profana archiepiscopatus Mechliniensis; site descriptio archidieocesis illius; item urbium, oppidorum, pagorum, dominiorum, monasteriorum, castellorumque sub ea in XI decanatus divita*, Den Haag.
- J. van Heesch (1998) *De muntcirculatie tijdens de Romeinse periode in het noordwesten van Gallia Belgica. De Civitas van de Nerviërs en de Menapiërs (ca. 50 v.c.- 450 n.c.)* (Koninklijke Musea voor Geschiedenis en Kunst. Monografie van nationale archeologie 11) Brussel.

8.2. Internet

- <http://dov.vlaanderen.be>.
- <http://www.agiv.be>.
- <http://www.mappy.be>.
- <http://www.vlaamsbrabant.be>

8.3. Niet gepubliceerde informatie

- E. Crick (2006) en K. De Nil (2012) mondelinge informatie
- K. Magerman en S. Saerens, 2012, ongepubliceerde informatie.
- J. Mertens - Archief van de Nationale Dienst voor Opgravingen. Opgravingen Mertens Asse.

ANNEX**9. Bijlagen****9.1. Bijlage I: Materiaallijst**

Het archeologisch materiaal werd per context ingezameld. Onderstaande tabel geeft een volledig overzicht van het materiaal dat ingezameld werd aan de hand van de volgende beschrijvingen: spoornummer, bijkomende informatie over het spoor, het totaal aantal vondsten per context, het aantal fragmenten per vondstcategorie, indien mogelijk de vorm of het type van de vondst, het herkomstgebied van het materiaal indien gekend, bijkomende informatie over de vondst en een algemene datering.

Spoor	Info over spoor	Aantal vondsten/ context	Aantal fragmenten/ categorie	Categorie	Vorm/Type	Herkomstgebied	Varia	Datering
Spoor 1	Vulling Z- profiel	7	4	oxiderend AW	kruikwaar	nvt	waarschijnlijk zelfde individu	Romeins
			2	zeepwaar	onbepaald	nvt		Romeins
			1	oxiderend AW met zwarte verflaag	bord?	nvt		Romeins
Spoor 2	Vulling Z- profiel	2	1	terra sigillata	onbepaald	midden-Gallië		Romeins
			1	metaal: ijzer	mes?	nvt		Romeins
Spoor 3 A	Vulling Z- profiel	8	3	bouwafval	dakpan	nvt		Romeins
			4	metaal: ijzer	onbepaald	nvt	afkomstig van hetzelfde voorwerp	Romeins
			1	bot	tand	nvt		Romeins
Spoor 3 B	Vulling N- profiel	39	1	glas	onbepaald	nvt		Romeins
			6	bouwafval	dakpan	nvt		Romeins
			5	terra sigillata	Dr. 27	zuid-Gallië (?)		Romeins
					Dr. 45 of Cu. 11	zuid-Gallië	secundair verbrand	Romeins
					onbepaald	zuid-Gallië		Romeins
					onbepaald	midden- of oost-Gallië	sterk afgesleten	Romeins
					onbepaald	oost-Gallië		Romeins

			1	terra nigra	onbepaald	nvt		Romeins
			1	oxiderend AW: beigebruine kleur	top deksel	nvt		Romeins
			17	reducerend AW	onbepaald; 1 bodem-, 1 rand- en 15 wandfragmenten	nvt		Romeins
			3	bouwafval	onbepaald	nvt		Romeins
			4	oxiderend AW	kruikwaar	nvt		Romeins
			1	zeepwaar	onbepaald	nvt		Romeins
Spoor 3 C	Vulling ZW- profiel	4	1	terra nigra-achtige waar	onbepaald	nvt		Romeins
			1	bouwafval	dakpan: tegula	nvt		Romeins
			1	oxiderend AW	kruikwaar	nvt	sporen van beige tot gele verflaag	Romeins
			1	metaal: ijzer	nagel	nvt		Romeins
Spoor 1 (t.h.v.)	Losse vulling in sleuf	4	2	bouwpuin	dakpan	nvt		Romeins
			1	oxiderend AW	kruikwaar	nvt		Romeins
			1	oxiderend AW	bloempot	nvt		Recent
Spoor 3 A-3 B	Losse vulling in sleuf	5	2	bouwpuin	dakpan	nvt		Romeins
			2	reducerend AW	kookpot	nvt		Romeins
					onbepaald	nvt		Romeins
			1	terra sigillata	Dr. 18-31	midden-Gallië		Romeins
Losse vondsten	Afvalhopen	23	1	metaal: ijzer	onbepaald	nvt		Romeins
			1	bouwafval	dakpan	nvt		Romeins
			2	terra sigillata	Dr. 37	midden-Gallië	versierd fragment	Romeins
					Dr. 29	midden-Gallië (?)	versierd fragment	Romeins
			1	gevernist AW	deukbeker (?)	nvt	rood gevernist	Romeins
			3	oxiderend Aw	kruikwaar	nvt		Romeins
			1	zeepwaar	onbepaald	nvt		Romeins
			14	reducerend AW	onbepaald; 5 bodem-, 9 wandfragmenten	nvt		Romeins
Totaal:			92					

9.2. Bijlage II: Fotolijst

Tijdens het vooronderzoek werden er in totaal 64 digitale foto's genomen met een fototoestel van het type Canon 60 D. Deze werden op verschillende media opgeslagen. Het fotoarchief is zo opgevat dat de foto's gesorteerd werden per dag dat ze genomen werden. Elke map kreeg als naam dus de datum waarop de foto genomen werd. De volledige fotolijst met het fotonummer en de dag waarop de foto genomen werd, is hieronder toegevoegd.

Spoornummer	Foto's (IMG_)		
	04/03/2013	05/03/2013	06/03/2013
1	3771	/	/
2	3767		/
1 en 2	3763, 3764, 3765, 3766, 3768, 3769, 3770, 3772, 3773, 3774		3870, 3871, 3872, 3873
3 A	3792, 3793, 3794, 3795, 3796	/	3874, 3879, 3880
3 B	3775, 3776, 3777, 3778, 3779, 3780, 3781, 3782, 3783, 3784, 3785, 3786, 3787, 3788, 3789, 3790, 3791	/	3879, 3880, 3881
Sleuf 1 (incl. profielen en laag (2))	3802, 3803, 3807, 3808	3864, 3865, 3867	3868, 3869
Sleuf 2 (incl. profielen en laag (2))	3804, 3805, 3806	3866	3875, 3876, 3877, 3878
Terrein algemeen	3797, 3798, 3799, 3800, 3801	3863	/

9.3. Bijlage III: Lijst profieltekeningen

Tekeningenlijst			
1. Profielen van de sporen			
Sleuf 1	Spoor 1 en spoor 2	Coupe AB	1:20
Sleuf 1 - 3	Spoor 3 A	Coupe AB	1:20
Sleuf 1 - 2	Spoor 3 B	Coupe AB	1:20

Al deze profieltekeningen werden gedigitaliseerd met behulp van AutoCad. De digitale profieltekeningen bevinden zich op de bijhorende CD-ROM.

9.4. Bijlage IV: Stalen

AKr. 22 – Sleuf 1/2 – Spoor 3 A-B – Houtskool (04/03/2013).

9.5. Bijlage V: Lijst grondplannen

Omwille van een recente verstoring van een nutsleiding op de bodem van de sleuf kon er geen grondplan van de sporen gemaakt worden. De aanwezige kuilen en lagen werden enkel in het profiel geregistreerd.

9.6. Bijlage VI: Opgravingsplan op schaal

Het opgravingsplan werd volledig via een Total Station ingemeten en via AutoCad verder bewerkt. Een analoge versie van het plan bestaat er bijgevolg niet. Een afdruk van het digitaal plan werd als een aparte bijlage toegevoegd.

9.7. Bijlage VII: Sporenlijst (inventaris + analyse)

In Excel werd er een volledig digitaal overzicht gemaakt van alle sporen met hun spoornummer, het nummer van het spoor dat mogelijk hetzelfde is, de nummer van de sleuf waarin ze zich bevinden, de hoogte van de top van het spoor uitgedrukt in TAW, een beschrijving van het profiel, de beschrijving van de vulling van de verschillende lagen in het profiel, een beschrijving van het materiaal zichtbaar in het profiel, een algemene datering, een specifieke datering, het dateringscriterium, de primaire functie van het spoor, de secundaire functie van het spoor, en de aard van de eventuele oversnijdingen.

ID	Nummer spoor	Mogelijk zelfde spoor als	Sleuf	Niveau TAW	Beschrijving profiel	Beschrijving vulling profiel	Materiaal in profiel	Oversnijdingen	Datering algemeen	Datering specifiek	Daterings-criterium	Functie - primair	Functie - secundair
1	1	/	1	79,40 m (Bo) 79,00 m (D.P.)	Deel van een onregelmatig spoor met minstens één schuin aflopen-de wand, MD = 0,40 m.	(1) He, grijze, lemige vulling met verspreide lenzen verspitte leem, goede aflijning, (2) Onregelmatig houtskoolbandje.	Hk-spikkels, Hk-fragmenten, DP-fragmenten.	Wordt gesneden door spoor 2 en wordt bedekt door laag (2).	Romeins	/	Materiaal uit vulling.	/	Opgevulde kuil – afvalkuil.
2	2	/	1	79,30 m (Bo) 78,70 m (D.P.)	Onregelmatig profiel (bijna revolvertasvormig) met minimum één recht aflopende wand (westelijke wand), quasi vlakke bodem, MD = 0,60 m.	(1) Ho, donkergrijze tot zwarte, lemige vulling, goede aflijning, (2) Lensvormige houtskoolband, goede aflijning.	Hk-spikkels, Hk-fragmenten, AW, DP-fragmenten.	Snijdt Sp. 1 en wordt bedekt door laag (2).	Romeins	/	Materiaal uit vulling.	/	Opgevulde kuil – afvalkuil.
3	3 A	3 B – 3 C	1 - 3	79,55 m (Bo) 78,85 m (D.P.)	Deel van een onregelmatig, getrapt profiel met aanzet van een vermoedelijk vlakke bodem, MD = 0,66 m.	Ho, grijze, lemige vulling, goede aflijning.	Hk-fragmenten, AW, K, DP-fragmenten, Fe.	Wordt bedekt door laag (2).	Romeins	/	Materiaal uit vulling.	/	Opgevulde kuil – afvalkuil.

4	3 B	3 A	1 - 2	79,54 m (Bo) 78,48 m (D.P.)	U-vormig profiel met rechte tot licht uitstaande wanden, licht onregelmatige bodem, MD = 1,00 m.	(3) Ho, donkergrijze, lemige vulling, goede aflijning, (4) Ho, donkergrijze tot zwarte, lemige tot kleiige vulling, goede aflijning.	Hk-spikkels, Hk-fragmenten, AW, KZS, K, DP-fragmenten.	Wordt bedekt door laag (2).	Romeins	2 ^{de} – begin 3 ^{de} eeuw n.C.	Materiaal uit vulling.	/	Opgevulde kuil – afvalkuil.
	3 C	3 A	2										
5	Laag (2)	/	1, 2 en 3	79,60 m (Bo) 79,10 m (D.P.)	Laag met een onregelmatig verloop, MD = 0,60 m.	Ho, beige-bruine, lemige vulling, goede aflijning met de ploeglaag en sporen 3 A, 3 B en 3 C, en een matige tot slechte aflijning met spoor 1 en spoor 2.	AW	Bedekt spoor 1, spoor 2, spoor 3 A, 3 B en 3 C.	Romeins	/	Materiaal uit vulling.	Colluvium? Romeinse ploeglaag? Afdeklaag?	/